

Павло КРИВОНОС,
*Надзвичайний і Повноважний Посланник другого класу,
генеральний директор ДП «ГДІП»,
повний кавалер орденів «За заслуги»,
заслужений будівельник України,
почесний професор
Національного університету «Острозька академія»,
Західноукраїнського національного університету,
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
та Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ТВОРИМО ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ (до 25-річчя наукового щорічника «Україна дипломатична»)

Далекого 2000 року було презентовано перший випуск наукового щорічника «Україна дипломатична» — унікального видання в сучасній періодиці. Тоді публікування матеріалів дипломатичного корпусу, досліджень з історії міжнародних відносин України було для молодого держави фактично новою темою, тож автори ідеї та ініціатори видання — я і заслужений журналіст України, кандидат історичних наук Анатолій Денисенко — відчували потребу створити таке видання, майбутній літопис української дипломатії.

Інституційними засновниками першого випуску стали Дипломатична академія при МЗС України, Генеральна дирекція по обслуговуванню іноземних представництв Київської міської державної адміністрації та Історичний клуб «Планета», що його понад два десятиліття очолював А. Денисенко. У книзі спогадів «Сам про себе», опублікованій у серії «Бібліотека наукового щорічника “Україна дипломатична”»,

Анатолій Васильович згадує про ідею створення щорічника: «Якось, уже в роки незалежності України, завітавши з генеральним директором Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв Павлом Олександровичем Кривоносом на традиційне зібрання київських учених-істориків, дипломатів, журналістів Міжнародного історичного клубу “Планета”, Володимир Борисович (Яловий. — *Авт.*) зацікавився цією науковою громадською організацією. Спілкування з відомими вченими — тодішнім віце-президентом НАН України Іваном Федоровичем Курасом, колишнім директором Інституту міжнародних відносин, а тепер ректором Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академіком НАН України Леонідом Васильовичем Губерським, дипломатами та журналістами наштовхнуло на думку започаткувати нове, поки що єдине у світі, видання — науковий щорічник “Україна дипломатична”»¹.

Зліва направо: **Анатолій Денисенко**, заслужений журналіст України, голова Історичного клубу «Планета», кандидат історичних наук, головний редактор щорічника; **Олексій Онищенко**, доктор філософських наук, професор, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1992–2013 рр.); **Сергій Грабар**, директор дирекції «Дипсервіс» ДП «ГДІП» (1996–2004 рр.); **Володимир Яловий**, заступник Київського міського голови (1999–2006 рр.), заступник керівника Апарату Верховної Ради України (2007–2015 рр.); **Іван Кулеба**, заступник Міністра закордонних справ України (2003–2004 рр.), Надзвичайний і Повноважний Посол; **Ярослав Яцків**, перший заступник Міністра освіти і науки України (2000–2001 рр.), доктор фізико-математичних наук, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України

Left to right: **Anatolii Denysenko**, Merited Journalist of Ukraine, Head of the Planeta Historical Club, PhD in History, Editor-in-Chief of the yearbook; **Oleksii Onyshchenko**, Doctor of Philosophy, Full Professor, Director General of the Vernadsky National Library of Ukraine (1992–2013); **Serhii Hrabar**, Director of the GDIP Dypservis Directorate (1996–2004); **Volodymyr Yalovyi**, Deputy Mayor of Kyiv (1999–2006), Deputy Chief of Staff of the Verkhovna Rada of Ukraine (2007–15); **Ivan Kuleba**, Deputy Minister for Foreign Affairs of Ukraine (2003–4), Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary; **Yaroslav Yatskiv**, First Deputy Minister of Education and Science of Ukraine (2000–1), Doctor of Physics and Mathematics, Director of the Main Astronomical Observatory of the NAS of Ukraine

¹ *Денисенко А.* Сам про себе. Curriculum vitae, або Сам про себе і моїх друзів по життю на зламі двох епох. К.: ДП «ГДІП», 2020. 312 с.

Спочатку головним завданням було якнайбільше ознайомити читача з історією української дипломатії, зафіксувати сучасний стан міжнародних відносин, висвітлити біографії представників чинного іноземного та українського дипломатичного корпусу (нині цей довідковий блок містить перелік і роки призначення голів українських та закордонних дипломатичних місій і міжнародних організацій). Сьогодні ж метою є також забезпечення платформи для комунікації між діячами дипломатичної сфери, представниками міжнародних організацій, політологами, вченими, істориками; формування позитивного іміджу України серед світової спільноти; сприяння спадкоємності поколінь дипломатів у сфері міжнародних зв'язків; розвиток вітчизняної дипломатичної школи².

Завданням книги потужна редакційна рада, колегія та команда вбачають висвітлення діяльності дипломатичної служби України та іноземних держав; глобальний аналіз сучасних тенденцій та актуальних проблем міжнародних відносин і міжнародного права; дослідження здобутків та проблемних моментів у роботі української дипломатичної служби. І якщо на початках здебільшого акцентували на історії, то нині у випусках значно більше матеріалів про міжнародні відносини та геополітику.

Відповідають тематиці видання й рубрики: «Історія дипломатії», «Інституційна історія української дипломатії очима її учасників», «Фаховий погляд дипломата», «Дипломатичний корпус України», «Сучасна дипломатія: концепції та реалії», «Геополітика в сучасному світі», «Публічна дипломатія», «Постаті та події», «Бібліографія» тощо. Рубрики не є статичними, а змінюються відповідно до реалій сьогодення.

Після презентації першого випуску щорічника, вихід кожного наступного ставав подією в науковому та культурному житті. Незмінною залишається підтримка з боку наукової громадськості, передусім інститутів Національної академії наук України, вчених провідних університетів країни, дипломатів.

Коли 2000 року представили перший випуск наукового щорічника «Україна дипломатична», реакція запрошених (серед яких були відомі історики, дипломати, громадські й політичні діячі) надзвичайно порадувала засновників та авторів цього видання³. Загалом і думка наукової громадськості, і відгуки засобів масової інформації сходилися до одного: настав час предметно і періодично відтворювати історію дипломатичного життя України, публікувати змістовні і глибокі розвідки про діяльність творців зовнішньої державної політики, знайомити читацький загал з епістолярієм відомих дипломатів, із ґрунтовними науково-теоретичними

² Про щорічник // Україна дипломатична. URL: <http://ud.gdip.com.ua/pro-shchorichnyk>

³ Кривонос П. Творимо літопис української дипломатії / П. Кривонос, А. Денисенко // Україна дипломатична. К., 2009. Вип. 10. С. 16–23.

Розширене засідання редакційної колегії, присвячене ювілейному випуску видання «Україна дипломатична», 2009 р. Зліва направо за столом: **Борис Гуменюк**, ректор Дипломатичної академії при МЗС України (1996–2003 рр.), Надзвичайний і Повноважний Посол; **Анатолій Зленко**, Міністр закордонних справ України (1990–1994, 2000–2003 рр.); **Юрій Кочубей**, Надзвичайний і Повноважний Посол; **Ірина Матяш**, докторка історичних наук, професорка; **Борис Тарасюк**, Міністр закордонних справ України (1998–2000, 2005–2007 рр.); **Геннадій Удовенко**, Міністр закордонних справ України (1994–1998 рр.), 52-й президент Генеральної Асамблеї ООН; **Галина Менжерес**, директорка дирекції «Дипсервіс» ДП «ГДІП» (2004–2009 рр.). Перший ряд стоять зліва направо: **Віталій Карпенко**, завідувач кафедри журналістики Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», письменник; **Василь Туркевич**, письменник, заслужений діяч мистецтв України; **Анатолій Денисенко**, кандидат історичних наук, заслужений журналіст України, голова історичного клубу «Планета»; **Павло Кривонос**, генеральний директор ДП «ГДІП»; **Леонід Шкляр**, доктор політичних наук, професор; **Володимир Бех**, вчений-філософ; **Віктор Пасак**, заслужений журналіст України; **Валерій Солдатенко**, доктор історичних наук, професор, голова Українського інституту національної пам'яті (2010–2014 рр.). Другий ряд стоять зліва направо: **Ростислав Сосса**, картограф, доктор географічних наук; **Володимир Лозицький**, кандидат історичних наук, професор; **Григорій Перепелиця**, директор інституту зовнішньополітичних досліджень, доктор політичних наук; **Віктор Чамара**, генеральний директор інформаційного агентства «Укрінформ» (1999–2011 рр.); **Володимир Лавриненко**, проректор з міжнародних зв'язків НПУ імені М.П. Драгоманова

Extended meeting of the Editorial Board on the anniversary of the *Diplomatic Ukraine* yearbook, 2009.

Left to right, sitting behind the table: **Borys Humeniuk** — Rector of the Diplomatic Academy of Ukraine at the MFA of Ukraine (1996–2003), Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary; **Anatolii Zlenko** — Minister for Foreign Affairs of Ukraine (1990–4, 2000–3); **Yurii Kochubei** — Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary; **Iryna Matiash** — Doctor of History, Full Professor; **Borys Tarasiuk** — Minister for Foreign Affairs of Ukraine (1998–2000, 2005–7); **Hennadii Udovenko** — Minister for Foreign Affairs of Ukraine (1994–98), 52nd President of the UN General Assembly; **Halyna Menzheres** — Director of the GDIP Dypservis Directorate (2004–9). Standing in the first row left to right: **Vitalii Karpenko** — Head of the Department of Journalism of the Open International University of Human Development 'Ukraine'; **Vasyl Turkevych** — writer, Merited Art Worker of Ukraine; **Anatolii Denysenko** — PhD in History, Merited Journalist of Ukraine, Head of the Planeta Historical Club; **Pavlo Kryvonos** — GDIP Director-General; **Leonid Shkliar** — Doctor of Political Science, Full Professor; **Volodymyr Bekh** — scholar and philosopher; **Viktor Pasak** — Merited Journalist of Ukraine; **Valerii Soldatenko** — Doctor of History, Full Professor, Head of the Ukrainian Institute of National Memory (2010–4). Standing in the second row left to right: **Rostyslav Sossa** — cartographer, Doctor of Geography; **Volodymyr Lozyskyi** — PhD in History, Full Professor; **Hryhorii Perepelytsia** — Director of the Foreign Policy Research Institute, Doctor of Political Science; **Viktor Chamara** — Director General of the Ukrinform Ukrainian National News Agency (1999–2011); **Volodymyr Lavrynenko** — Vice Rector for International Relations of the Mykhailo Drahomanov National Pedagogical University

дослідженнями цієї важливої галузі міжнародних відносин. Можна пригадати фахову рецензію на перший випуск видання від Івана Кураса, тодішнього директора Інституту політичних та етнонаціональних досліджень НАН України, віцепрем'єр-міністра України з питань гуманітарної політики (1994–1997 рр.), члена Ради з питань науки та науково-технічної політики при Президентові України (з 1996 р.), віцепрезидента НАН України: «Без перебільшення можна сказати, що нове періодичне видання — науковий щорічник “Україна дипломатична” — заслуговує на увагу широкого читацького загалу. Ошатна книга обсягом понад 400 сторінок вирізняється гарною поліграфією, кольоровими ілюстраціями. Та основне — це високий науковий рівень, широка інформативність. Майже третина щорічника присвячена дипломатичному корпусу, власне, вперше подані біографії наших діючих українських та зарубіжних послів. Зміст першого випуску наукового щорічника засвідчує, що зусилля його упорядників (Анатолій Денисенко, Борис Гуменюк, Павло Кривонос), досить представницької редакційної колегії, до складу якої ввійшли вчені Дипломатичної академії при Міністерстві закордонних справ України, Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Інституту міжнародних відносин, Інституту журналістики, Центру українознавства Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Українського державного науково-дослідного інституту архівної справи і документознавства, завершилися створенням глибокого наукового дослідження в царині історії й сьогодення української дипломатії»⁴.

Поточні реалії визначали динаміку розвитку видання; щороку розширювалося коло авторів, а рубрики зазнавали змін і доповнень: рубрика «Дослідження і розвідки» містить матеріали, пов'язані з українською проблематикою в контексті війни росії проти України; «Геополітика в сучасному світі. Війна росії проти України» охоплює низку досліджень, які стосуються різних аспектів міжнародного життя в контексті російської агресії проти України; «Фаховий погляд дипломата» — це статті послів України, тимчасових повірених у справах та представників нашої держави у міжнародних організаціях, а також іноземних дипломатів в Україні; «Публічна дипломатія» — це праці, пройняті думкою про захист України, збереження її суверенітету, турботою про долю українців, засудженням російської агресії; «Сучасна дипломатія: концепції та реалії» об'єднує нариси авторів із широкого кола питань міжнародних відносин.

Сьогодні за наукове забезпечення й підготовку щорічника, його рекомендацію до друку відповідають, зокрема, Державна установа «Інститут

⁴ Курас І. Українська дипломатія: історія і сьогодення // Україна дипломатична. К., 2001. Вип. 2. С. 4–7.

всесвітньої історії НАН України», ГО «Інститут зовнішньополітичних досліджень». Серед авторів створення проекту, його ідейних натхненників, безумовно, залишається Історичний клуб «Планета».

Анатолій Денисенко (1939–2020 рр.) залишався незмінним головним редактором наукового щорічника «Україна дипломатична». Він згуртував навколо книги широке коло видатних українських і закордонних дипломатів, учених-гуманітаріїв, мистецтвознавців, релігійних діячів і журналістів. Підготовка історичної періодики, а також проведення круглих столів для обговорення нагальних проблем дипломатичних взаємин були його основною діяльністю впродовж десятиліть. Саме наполегливості та професіоналізму А. Денисенка ми завдячуємо тим, що ця книга не лише побачила світ, а й утвердилася як фахове видання міжнародного рівня.

Зосереджуючись на характерних особливостях нашої роботи, варто зауважити дружну, доброзичливу, злагожену, творчу працю редакційної колегії. Якщо проаналізувати роботу в кількісних показниках, то можна побачити таке співвідношення: у першому випуску надруковано статей — 21 (424 с.), другому — 43 (608 с.), третьому — 55 (824 с.), четвертому — 42 (784 с.), п'ятому — 45 (795 с.), шостому — 37 (784 с.), сьомому — 27 (707 с.), восьмому — 40 (824 с.), дев'ятому — 50 (792 с.), десятому — 62 (1120 с.), одинадцятому — 43 (928 с.), дванадцятому — 45 (1040 с.), тринадцятому — 51 (1088 с.), чотирнадцятому — 62 (1200 с.), п'ятнадцятому — 66 (922 с.), шістнадцятому — 69 (1008 с.), сімнадцятому — 66 (1009 с.), вісімнадцятому — 67 (800 с.), дев'ятнадцятому — 59 (864 с.), двадцятому — 59 (832 с.), двадцять першому — 48 (880 с.), двадцять другому — 54 (900 с.), двадцять третьому — 34 (488 с.), двадцять четвертому — 47 (800 с.). Загалом 1192 наукові публікації.

Видавцем щорічника від самого початку є Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв, яка стала також і суб'єктом видавничої діяльності, адже постійно ініціює та видає книги дипломатичного спрямування, біографічні праці, навчальні й академічні посібники, фірмові календарі, листівки та сувенірну іміджеву друковану продукцію. Презентації всіх цих видань надають членам дипломатичного корпусу чудову нагоду налагодити міжособистісні контакти через неформальне спілкування. Крім фірмової продукції, за ці роки було видано 34 книги в межах створеної 2005 року серії «Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична»». Започаткування серії було логічним продовженням і розвитком щорічника, а першим випуском стала монографія з добіркою важливих документів та унікальних світлин «Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині» (автори: Ірина Матяш, Юрій Мушка). 2011 року в цій серії окремими книгами вийшли біографічні есе «Люди на планеті» (про видатного українського дипломата Геннадія Удовенка)

та «Постпред України» (про українського дипломата Івана Грищенка). До 20-ї та 30-ї річниць заснування ГДІП «Бібліотека» поповнилася ґрунтовними виданнями про діяльність Генеральної дирекції та широку панораму зовнішньополітичних зв'язків нашої держави. Книги «Лідер двох епох» (про Гейдара Алієва) та «Гордість націй. Вихідці з України — видатні діячі Ізраїлю» побачили світ ще й англійською мовою. Серед видань серії: «Заповіт миру. Життя та діяльність доктора Мун Сон Мьона», «Міжнародно-правовий статус Будапештського меморандуму» Ігоря Лоссовського, спогади, дослідження та роздуми видатних українських дипломатів, зокрема Сергія Борщевського, Бориса Гуменюка, Михайла Дашкевича, Станіслава Лазебника, Миколи Макаревича, Володимира Огриска, Олександра Сліпченка, Володимира Чорного, а також білінгвальні художні книги, видані спільно з Посольством Іспанії. Крім безоплатного розповсюдження серед закладів вищої освіти та головних бібліотек, книги доступні на сайті ГДІП.

МОН України визнало «Україну дипломатичну» науковим фаховим виданням відповідно до наказу № 886 від 2 липня 2020 року, а 2024 року Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення рішенням № 2012 внесла щорічник до переліку друкованих медіа.

Державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» постійно вдосконалює і розширює тісну інформаційну

та комунікаційну співпрацю з українськими й іноземними діячами, спільнотами й організаціями, а видавнича діяльність є надзвичайно важливим інструментом у цьому аспекті. Ми дякуємо авторам за активність та наукову добросовісність, членам редакційної ради та колегиї — за плідну працю з укладання змісту і рецензування матеріалів та незмінне прагнення до вдосконалення, а редакційному колективу — за відданість справі, наполегливість і неперервність роботи, попри всі виклики сьогодення. Завдяки кожному з вас дипломатія набуватиме ще більшої популярності та ваги в сучасному світі.

Протягом десятиліть нашим незмінним партнером є професійний колектив Інституту міжнародних відносин (нині — Навчально-науковий інститут міжнародних відносин. — *Авт.*) КНУ імені Тараса Шевченка на чолі з керівниками Леонідом Губерським, Володимиром Бугровим і Валерієм Копійкою. 80-річчя інституту — це подія, наповнена долями, історіями успіху та перемог; це інституалізація української дипломатії, її основа та потенціал. Мені приємно, що ми разом провели презентацію наукового щорічника з нагоди 75-річчя інституту, і я також радий, що такі спільні події стають традицією і цьогоріч ми знову розділяємо наші ювілеї. Хочеться вірити, що 85-річчя інституту та 30-річчя «України дипломатичної» ми так само відзначимо пліч-о-пліч під мирним небом України.

Міністерство
закордонних справ України
Дипломатична академія України
імені Геннадія Удовенка
01001, м. Київ, вул. Велика Житомирська, 2
ЄДРПОУ 30062175

Телефон: +38 (044) 256-12-43
Факс: +38 (044) 279-47-01
Email: info@diploma.mfa.gov.ua

Ministry
of Foreign Affairs of Ukraine
Hennadii Udovenko
Diplomatic Academy of Ukraine
2, Velyka Zhytomyrska Street, Kyiv, 01001
ЄДРПОУ 30062175

**Надзвичайному й Повноваженому
Посланникові другого класу,
генеральному директорові ДП «ГДП»
Павлові КРИВОНОСУ**

Шановний Павле Олександровичу!

Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при МЗС України та ми особисто висловлюємо Вам повагу й щирю подяку за надіслані примірники фахового наукового щорічника «Україна дипломатична», видання «30 років ГДП», а також іншої фірмової друкованої продукції ГДП.

Ми цінуємо та захоплюємося натхненною працею, яку Ви та вся команда Генеральної дирекції спрямовуєте на те, аби ці чудові, унікальні видання змогли побачити світ. Особливої уваги та відзнаки, зокрема, вартий науковий щорічник «Україна дипломатична». Це видання є винятковим досконалим проєктом, аналогів якому не існує, а його зміст – своєрідною квінтесенцією діяльності Генеральної дирекції, де зібрано безцінні знання та досвід із дипломатичного життя, аналітичні розвідки з його історії та сьогодення, хроніки, які сформували розвиток сучасної української дипломатії. Завдяки таким проєктам, як «Україна дипломатична», а також багатьом іншим важливим ініціативам ГДПу, сьогодні, у нелегких умовах повномасштабної війни, формується позитивний імідж нашої держави в очах міжнародної спільноти, висвітлюється успішна діяльність українських дипломатів, просуваються наші національні інтереси на міжнародній арені.

Ми щиро вдячні Вам за роки тривалої співпраці між нашими установами, реалізацію спільних проєктів, презентацій та заходів. Пліч-о-пліч ми успішно

популяризуємо Україну у світі, заохочуємо молодь пізнавати нелегку, але вкрай важливу професію дипломата. Щороку представники Дипломатичної академії України долучаються до засідання редакційної колегії «України дипломатичної», беруть участь в обговоренні та висловлюють власну позицію щодо її наповнення. До того ж наша установа від початку свого заснування й донині використовує науковий щорічник як навчальний посібник у процесі підготовки майбутніх фахівців. Адже видання вдало вміщує той корпус знань і практичного досвіду, який є необхідним для кожного дипломата, а також перелік якісних матеріалів для підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері сучасних міжнародних відносин. Цей об'ємний енциклопедичний ресурс став вагомим внеском у формування української дипломатичної школи.

«Україна дипломатична» – безперечно, результат Вашого високого професіоналізму та любові до своєї справи, чим нині не можна не пишатися. Дякуємо за незламну системну працю усього колективу Генеральної дирекції, який спільними зусиллями втілює в життя такі важливі проєкти.

Користуючись нагодою, засвідчуємо задоволення в глибокій до Вас повазі та сподівання на подальшу плідну співпрацю.

Директор Дипломатичної академії
України при МЗС України,
Надзвичайний і Повноважний Посол

Геннадій НАДОЛЕНКО

Ректор Дипломатичної академії
України (2003–2006 рр., 2013–2015 рр.),
Надзвичайний і Повноважний Посол

Микола КУЛІНІЧ

Ректор Дипломатичної академії
України (1996–2003, 2007–2012 рр.),
Надзвичайний і Повноважний Посол

Борис ГУМЕНЮК

**Second-Class Envoy Extraordinary and Plenipotentiary,
Director-General of the GDIP
Pavlo KRYVONOS**

Dear Mr Kryvonos!

The Hennadii Udovenko Diplomatic Academy of Ukraine at the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and we personally express our respect and sincere gratitude for the received copies of the scientific yearbook *Diplomatic Ukraine*, the publication *30 years of the GDIP* and other branded printed products of the GDIP.

We appreciate and admire the enthusiastic work that you and the entire team of the Directorate-General put into making these excellent and unique publications come to life. In particular, the scientific yearbook *Diplomatic Ukraine* deserves special attention and recognition. This publication is an exceptional and perfect project, which has no analogues, and its content is a kind of quintessence of the Directorate-General's activities, which contains invaluable knowledge and experience of diplomatic life, analytical research on its history and present, chronicles that have shaped the development of modern Ukrainian diplomacy. Thanks to such projects as *Diplomatic Ukraine*, as well as many other important initiatives of the GDIP, today, in the difficult conditions of a full-scale war, a positive image of our country is being formed in the eyes of the international community, the successful activities of Ukrainian diplomats are being covered, and our national interests are being promoted in the international arena.

We are sincerely grateful to you for the years of long-standing cooperation between our institutions and the implementation of joint projects, presentations and events. Side by side, we have been successfully promoting Ukraine in the world and encouraging young people to learn the challenging but extremely important profession of a diplomat. Every year, representatives of the Diplomatic Academy of Ukraine join the editorial board of *Diplomatic Ukraine*, participate in discussions and express their own position on its content. In addition, from its very foundation to the present day, our institution has been using the scientific yearbook as a teaching tool in the process of training future specialists. Because the publication indeed efficiently contains the body of knowledge and practical experience that is essential for every diplomat, as well as a list of relevant materials for training highly qualified specialists in the field of modern international relations. This comprehensive encyclopaedic resource has significantly contributed to the formation of the Ukrainian diplomatic school.

Diplomatic Ukraine is undoubtedly the result of your high professionalism and dedication to your work, which is something to be proud of. Thank you for the unwavering systematic work of the entire staff of the Directorate-General, who jointly implement such important projects.

We would like to avail ourselves of this opportunity to express the assurances of our highest consideration and hope for further fruitful cooperation.

**Director of the Diplomatic Academy
of Ukraine at the MFA of Ukraine,
Ambassador Extraordinary and
Plenipotentiary**

/signed/ **Hennadii NADOLENKO**

**Rector of the Diplomatic Academy
of Ukraine (2003–6, 2013–15),
Ambassador Extraordinary and
Plenipotentiary**

/signed/ **Mykola KULINICH**

**Rector of the Diplomatic Academy
of Ukraine (1996–2003, 2007–12),
Ambassador Extraordinary and
Plenipotentiary**

/signed/ **Borys HUMENIUK**